

Lyckebyån

Id.nr.	KC0010
Län	Blekinge
Naturtyp	Sjöar & vattendrag
Värdeetraktsbeskrivning upprättad	2021-12-14
Värdeetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdeetrakten Lyckebyån med en total yta på cirka 5 763 hektar omfattar allt vatten i Lyckebyåns huvudavrinningsområde (HARO 80) inom Blekinge samt allt land som ligger inom 200 meter från vattenytorna (bilaga 1). Lyckebyåns huvudfåra har en sträckning på cirka 44 kilometer inom Blekinge. Uppströms korsar den gränsen in i Blekinge cirka 1,5 kilometer norr om Västersjön och nedströms mynnar den ut i Lyckebyfjärden i Karlskrona. Lyckebyån har störst fallhöjd i början och slutet av sin sträckning. Lyckebyån är en ytvattentäkt som används för vattenförsörjning av Karlskrona tätort samt för konstgjord infiltration till vattentäkterna Kosta, Emmaboda och Lindås.

Berggrunden utgörs huvudsakligen av svårvittrad granit och granodioriter. Dominerande jordart är morän med kortare stråk av isälvsediment i anslutning till Lyckebyåns dalgång. I Lyckebyån är sjöarna och åns huvudfåra mycket humösa och merparten av sjöarna återfinns i den övre delen av huvudavrinningsområdet. Den största sjön inom Blekinge är Västersjön. Det finns inga större tillflöden till huvudfåran.

Nästan hela sträckningen för Lyckebyåns huvudfåra i Blekinge är nationellt utpekad som ett särskilt värdefullt vatten ur en kulturmiljövårdssynpunkt på grund av den omgivande de odlingsbygderna samt olika anläggningar såsom Lyckeåborg och Kronokvarnen. Drygt nio kilometer av Lyckebyån nedströms Biskopsberg är också nationellt utpekad som värdefullt vatten ur en fiskevårdssynpunkt för dess värde för havsvandrande öring och flodkräfta. Cirka 67 procent (3 852 hektar) av värdeetraktens yta utgörs av skogsmark och cirka 14 procent (534 hektar) av skogsmarken utgörs i sin tur av lövskog som till minst hälften består av ädellöv (Naturvårdsverket 2020). Under tioårsperioden 2010–2019 föryngringsavverkades cirka nio procent (348 hektar) av skogsmarken (Skogsstyrelsen 2020).

NATURVÄRDEN

Nedströms Kättilsmåla är Lyckebyåns huvudfåra både nationellt och regionalt utpekad som värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt. Uppströms Kättilsmåla är fyra kortare sträckor längs eller intill huvudfåran regionalt utpekade som värdefullt vatten. En del av biflödet Lillån utgör ett område av riksintresse för naturvården. Ett flertal relativt små natura 2000-områden finns spridda runt om i värdeetrakten, bland annat Lyckebyåns dalgång.

I Lyckebyåns vattensystem finns flodpärlmussla från mynningen och omkring 9 kilometer uppströms (dock ingen konstaterad föryngring), havsvandrande och stationär öring, kustgående sik, vimma i åmynningen, och bäcknejonöga. I vattensystemet finns också utter samt fiskberoende fåglar såsom fiskgjuse, kungsfiskare och storlom. Strömstare och forsärla häckar regelbundet längs ån. Förekomst av den rödlistade hårklomossan har också dokumenterats.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Flera dammar i Lyckebyån hindrar fisk och andra vattenlevande organismer från att sprida sig inom vattendraget. Definitiva vandringshinder för havsvandrande arter finns vid Biskopsberg, cirka 11 kilometer från mynningen. En ny fiskväg planeras vid det nedersta vandringshindret. Den laterala konnektiviteten i de norra delarna är kraftig negativ påverkad av utdikningar, rensningar och rätningar.

Denna limniska värdetrakt överlappar tre värdetrakter för odlingslandskapet (gräsmarker) längs stora delar av åns sträckning. Trakten överlappar dessutom de två skogliga värdetrakterna "Mörtsjöåsen" och "Gö-Karlskrona", huvudsakligen i den södra delen av Lyckebyåns sträckning. Inom värdetrakten är det relativt vanligt med intilliggande limniska värdekärnor och värdekärnor för skog eller gräsmarker, vilket skapar särskilt goda förutsättningar för övergångsmiljöer såsom svämlövskogar eller andra naturmiljöer med efemärt vatten.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dessa limniska miljöer tillhandahåller en mängd olika ekosystemtjänster bland annat försörjande ekosystemtjänster såsom livsmedel (till exempel fisk, kräftor) och dricksvatten. Viktiga kulturella ekosystemtjänster är naturupplevelser, friluftsliv (till exempel fritidsfiske). Exempel på viktiga reglerande ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag är klimatreglering, lagring av kol i sjösediment och närsaltsretention.

UTMANINGAR

En utmaning är att åtgärda vandrings-/spridningshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. Vid några av dammarna finns anlagda fiskvägar, men flera av anläggningarna saknar helt anpassningar för fisk. En annan utmaning är att återställa rensade och rätade vattendrag där så är möjligt. I de norra delarna av Lyckebyåns huvudavrinningsområde i Blekinge har stora sjösänkningar genomförts, våtmarker har dikats ut och vattendraget har rensats och rätats. Detta har inneburit en kraftig negativ påverkan på Lyckebyåns vattenhållande förmåga, vattenkvaliteten (framförallt med avseende på vattenfärg) och den viktiga laterala konnektiviteten har försämrats. En ytterligare utmaning är att bevara intilliggande skogar och naturmiljöer. Ändrad markanvändning som exempelvis skogsmarkens utveckling och skötsel är en betydelsefull faktor som påverkar försurning och humifiering av vattnen.

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är fördelaktigt om hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid markanvändning och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att känsliga arter knutna till limniska miljöer ska överleva.

ÅTGÄRDSBEHOV

- Skyddet av hela Lyckebyån behöver stärkas så att åns kärnvärden bevaras långsiktigt.
- Fortsatt arbete med åtgärder i hela värdetrakten för fria vattenpassager, ökad konnektivitet (i både upp- och nedströms riktning och i sidled mellan vattendrag och svämplan) återställning av strömmande och forsande sträckor.
- Restaurering av livsmiljöer för öring och flodpärlmussla i delar av Lyckebyån som påverkats av rensning är nödvändigt för att nå gynnsam bevarandestatus för flodpärlmussla.

- Inventering av utterpassager vid vägbroar. Där det idag saknas lämpliga faunapassager för utter vid vägbroar bör sådana anläggas.
- Fortsatt kalkning och effektuppföljning är nödvändigt för att motverka den mänskligt orsakade försurningens negativa konsekvenser.
- Förslag till åtgärder finns framtagna och dialog har inletts med de markägare som berörs av dem. Arbetet kommer att fortsätta inom ramen för det nu pågående LIFE projektet GRIP on LIFE IP som pågår mellan 2018–2023.

REFERENSER

Länsstyrelsen Blekinge (2019). Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län. Meddelande 2019:14.

Naturvårdsverket (2020). Nationella marktäckedata, ogeneraliserat basskikt. URL <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Kartor/Nationella-Marktackedata-NMD/Ladda-ned/> [2020-12-15]

Skogsstyrelsen (2020). Utförda avverkningar enligt skillnadsanalys i satellitbilder. URL <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> [2020-12-10]

BILAGA 1. KARTA ÖVER VÄRDETRAKTEN "LYCKEBYÅN"

